

Gibanje MLADI RAZISKOVALCI KOROŠKE

Področje: EKOLOGIJA Z VARSTVOM OKOLJA

ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ

Kam s pozabljenimi oblačili na naši šoli?

Avtorici: Manca Janko in Anja Rožen, 9. razred

Mentorica: Barbara Miler, prof.

Ravne na Koroškem, marec 2023

Osnovna šola Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD	Osnovna šola Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem, šolsko leto 2022/2023
KG	oblačila / trajnost / ekološki problem / ozaveščenost ljudi
AV	JANKO, Manca in ROŽEN, Anja
SA	MILER, Barbara
KZ	2390 Ravne na Koroškem, SLO, Na gradu 4
ZA	Šolski center Ravne, Gimnazija Ravne na Koroškem
LI	2023
IN	ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ: <i>Kam s pozabljenimi oblačili na naši šoli?</i>
TD	Raziskovalna naloga
OP	VI, 36 strani, 1 tabela, 18 grafov, 6 slik, 1 priloga, 13 virov
IJ	SL
JI	sl/an
AI	Povod za raziskovalno nalogo so oblačila, ki jih učenci prepogosto pozabijo v šoli. Zastavljali smo si vprašanje, kam z njimi. Raziskovanje je vodilo do širšega pogleda na oblačila, odnos do njih ter vpliv slednjih na okolje. Namen raziskave je bil na vzorcu staršev učencev ugotoviti nakupovalne navade, ali oblačila, ki jih ne nosijo več, zavržejo ali dajo v nadaljnjo uporabo in kam. Ugotoviti, ali se anketirani zavedajo, da množična potrošnja oblačil dolgoročno slabo vpliva na okolje. Na šoli se je pojavil problem pozabljenih oblačil in naš cilj je, da poiščemo najboljšo rešitev. Namen ankete je bil izvedeti, kateri načini nadaljnje uporabe pozabljenih oblačil se staršem zdijo sprejemljivi. Eden od možnih načinov oddaje rabljenega tekstila so zeleni zabojniki za tekstil zadruge Dobrote, z intervjujem je bil namen ugotoviti, kaj naredijo s tem tekstilom. Ugotovljeno je bilo, da se največ tekstila predela v industrijske krpe, večina ostalega pa gre v trgovine iz druge roke. Rezultati ankete so pokazali, da naši anketiranci razmišljajo o tem, da so oblačila okoljski problem in več oblačil dajo v nadaljnjo uporabo, kot jih zavržejo. Najpogosteje oddajo rabljena oblačila v zeleni zabojnik za tekstil ali naprej sorodnikom. Izkazalo se je, da količina pozabljenih oblačil na šoli kljub obvestilom o tem problemu narašča. Uporabne kose oblačil, ki so ostali na šoli, bo po dogovoru z OŠ Juričevega Drejkca v uporabo dobila ta šola, neuporabne kose pa že uporabljajo učiteljice z našimi učenci pri lutkovnem krožku za izdelavo lutk, izdelujejo tudi eko vrečke.

KEY WORD DOCUMENTATION

ND Osnovna šola Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem, 2022/2023

CX clothes / sustainability / environmental issue / awareness among people

AU JANKO, Manca / ROŽEN, Anja

AA MILLER, Barbara

PP 2390 Ravne na Koroškem, SLO, Na gradu 4

PB Šolski center Ravne, Gimnazija

PY 2023

TI FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT: *What to do with clothes forgotten at our school?*

DT Research work

NO VI, 36 p., 1 tab., 18 graph., 6 fig, 1 ann., 13 ref.

LA SL

AL sl/en

AB Clothes forgotten at school and the question what to do with them were the reason for writing this research work and one of research objectives was to find the best solution for those garments. Initial research led to more questions about clothing, attitudes towards it and its environmental impact. A survey was carried out among students' parents to establish their shopping habits and find out whether unwanted clothes are thrown away or donated and where to. Researchers wanted to find out whether the respondents are aware of long-term negative impact of mass consumption of clothes on the environment. The purpose was to determine which ways of further use of forgotten clothes are acceptable to parents. One of them is donating used textiles to Dobrote cooperative's green clothing bins. An interview was conducted to find out what the cooperative does with the donated textiles. It was established that most of the textiles are recycled into industrial rags, while the rest goes to second-hand shops. The results of the survey showed that the majority of the respondents are aware that clothing is an environmental issue and as a result donate more clothes for further use than throw them away. Mostly, they place used clothing in green clothing bins or give it away to relatives. Despite awareness-rising activities, the amount of forgotten clothes at school has been increasing. According to the agreement with the Juričev Drejček elementary school, wearable pieces of forgotten clothing will be donated to the previously mentioned school, while the unwearable ones will be used to make puppets by the puppet club and reusable shopping bags.

KAZALO

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
2	PREGLED OBJAV	2
2.1	TRAJNOST	2
2.1.1	TRAJNOSTNA PRIHODNOST V NAŠIH ROKAH	3
2.2	ONESNAŽENOST OKOLJA	3
2.3	PROBLEM OBLAČIL	4
2.3.1	MODNA INDUSTRIJA IN HITRA MODA	4
2.3.2	MATERIALI OBLAČIL	5
2.4	OZAVEŠČENOST LJUDI O PROBLEMU OBLAČIL	6
2.4.1	EKOLOGI BREZ MEJA – OBLEKA NAREDI ČLOVEKA	6
3	METODE	7
3.1	ANKETA	7
3.2	INTERVJU	7
3.3	PROBLEM OBLAČIL NA NAŠI ŠOLI	7
4	REZULTATI	9
5	DISKUSIJA	24
6	ZAKLJUČEK	27
7	POVZETEK	28
8	ZAHVALA	30
9	PRILOGE	31
10	VIRI IN LITERATURA	34

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Pogostost kupovanja oblačil.	9
Graf 2: Pomembni dejavniki, ki vplivajo na nakup oblačil.....	10
Graf 3: Kupovanje (ne)potrebnih oblačil.	10
Graf 4: Uporabnost oblačila.	11
Graf 5: Ravnanje z oblačili.....	11
Graf 6: Razlogi za posredovanje oblačil v nadaljnjo uporabo.	12
Graf 7: Možnosti oddaje (odsluženih) oblačil.	12
Graf 8: Oddaja odsluženih oblačil.	13
Graf 9: Ponovna uporaba/reciklaža oblačil doma.	14
Graf 10: Reciklaža oblačil pred rastjo cen.	14
Graf 11: Kupovanje rabljenih oblačil.....	15
Graf 12: Načini nakupa rabljenih oblačil.	15
Graf 13: Nakupovanje v trgovini iz druge roke, če bi jo imeli na Koroškem.	16
Graf 14: Ljudje, ki se poslužujejo oblačil iz druge roke.	16
Graf 15: Zavedanje, da oblačila na dolgi rok predstavljajo ekološki problem.....	17
Graf 16: Pozabljena oblačila na šoli.....	17
Graf 17: Spol.	18
Graf 18: Starost.	18

KAZALO TABEL

Tabela 1: Popis pozabljenih oblačil na naši šoli po mesecih.	21
---	----

KAZALO SLIK

Slika 1: Razstavljena pozabljena oblačila na šoli (Foto: M. Janko).....	8
Slika 2: Zabojsnik za tekstil in obutev (Foto: M. Janko).	20
Slika 3: Zemljevid zabojsnikov v naši okolici in primer zabojsnika (Foto: B. Miler).	20
Slika 4: Lutke iz odsluženih oblačil (Foto: A. Rožen).	22
Slika 5: Eko vrečke iz odsluženega tekstila (Foto: A. Rožen).	22
Slika 6: Makrame, ki so ga pred leti na šoli izdelali iz odsluženega tekstila (Foto: A. Rožen).	23

1 UVOD

Na naši šoli že nekaj let opazujemo problem pozabljenih oblačil, ki jih lastniki ne pogrešajo. Iskali smo različne in najboljše rešitve ter razmišljali, kaj bi s temi oblačili naredili. Raziskovalna naloga v ospredje postavlja trajnostni problem oblačil za okolje. Širše raziskave kažejo, da oblačila predstavljajo tako problem porabe velike količine vode kot tudi ogromen prispevek ogljikovih emisij modne industrije v okolje. V teoretičnem delu smo se poglobili predvsem v oblačila in zakaj ta predstavljajo problem v svetovnem merilu. Z izvedeno anketo smo starše učencev naše šole vprašali o njihovih navadah, vezanih na oblačila, ter kako razrešiti nastali problem v našem okolju. Želeli smo izvedeti, ali se problema oblačil za okolje zavedajo in ali oblačila, ki jih ne nosijo, zavržejo ali predajo naprej. Namen ankete je bil ugotoviti, kateri način nadaljnje uporabe teh oblačil se zdi staršem sprejemljiv. Zaradi obširnega onesnaževanja, ki ga povzročajo oblačila v svetu, je naš glavni namen, da ta pozabljena oblačila čim bolje izkoristimo.

Hipoteze:

- Ljudje ne razmišljajo, da množična potrošnja oblačil dolgoročno slabo vpliva na okolje.
- Večino oblačil, ki so še uporabna, ljudje zavržejo.
- Običajno oblačila podarijo naprej sorodnikom in znancem, da se ta še naprej uporabljajo.
- Predvidevamo, da število pozabljenih oblačil skozi šolsko leto narašča.
- Največ staršev se bo strinjalo z oddajo pozabljenih oblačil v humanitarne namene.

2 PREGLED OBJAV

2.1 TRAJNOST

Za pojem trajnosti bomo našli mnogo imen. Navsezadnje je vseeno, kako se ta visoki cilj imenuje, da mu le ostajamo iskreno zvesti ne le v besedah, ampak tudi v dejanjih (Andragoški center Slovenije, 2022).

Najpogostejša definicija je definicija Svetovne komisije za okolje in razvoj (WCED), ki trajnostni razvoj opredeljuje kot razvoj, ki zadovoljuje trenutne potrebe, ne da bi pri tem ogrožal zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij. Trajnostni razvoj delimo na tri dele. Okoljski trajnostni razvoj se osredotoča na porabo naravnih virov, pravilno ravnanje z okoljem in preprečevanje onesnaževanja. Družbeni trajnostni razvoj se predvsem nagiba k življenjskim standardom, izobrazbi posameznika in skupnosti, kjer naj bi vsi imeli enake možnosti. Ekonomski trajnostni razvoj pa zajema vse v povezavi z razvojem gospodarstva in financ (SIQ, 2022).

Glede gospodarjenja z odpadki koncept trajnostnega razvoja predpostavlja tri načela:

1. Načelo *upravljanja od zibelke do groba* od proizvajalcev zahteva, da v celotnem življenjskem krogu proizvodov zagotovijo učinkovito rabo naravnih virov. Proizvajalci morajo poskrbeti za uporabo materialov, ki so reciklabilni, podaljšanje življenjske dobe izdelkov in zmanjševanje uporabe nevarnih snovi.
2. Načelo *odgovornosti proizvajalcev* od slednjih zahteva prevzem odgovornosti za odstranjevanje svojih proizvodov, ki so postali odpadki. Spodbuja ga k zmanjševanju in opuščanju uporabe nerekiclabilnih in nevarnih materialov.
3. Načelo *spreminjanja proizvodnih in potrošniških vedenjskih vzorcev* zahteva celovito soočenje različnih akterjev v gospodarjenju z odpadki, z namenom spremembe odnosa do rabe naravnih virov.

Razumevanje trajnostnega ravnanja z odpadki temelji na snoveh in predmetih, ki jih je mogoče spet uporabiti, predelati ali reciklirati. Sam odpadki tvorijo večinoma mnogo uporabnih snovi,

zato jih moramo razumeti kot uporaben gospodarski vir. Če pa so te snovi zmešane med odpadki ali izvorno (večslojna embalaža), je ločevanje zelo težko in neučinkovito. Kljub vsemu sežiganje in odlaganje odpadkov nista v skladu s konceptom trajnostnega razvoja. V obeh primerih gre za uničevanje naravnih virov. (Odpadki, izobraževanje in obveščanje državljanov, 2003, str. 20, 21)

2.1.1 TRAJNOSTNA PRIHODNOST V NAŠIH ROKAH

Kupovanje stvari je v moderni družbi postalo kulturna navada, nakupovanje pa je v nekaterih državah EU glavna dejavnost v prostem času. Spremeniti je treba način, kako stvari kupujemo in izdelujemo. Ob sedanjih trendih se lahko do leta 2050 svetovno povpraševanje po energiji podvoji, saj prebivalstvo narašča, države v razvoju pa širijo svoje gospodarstvo. Zato moramo nujno razviti proizvode in storitve, ki uporabljajo manj virov, in tako preprečiti njihovo nepotrebno zapravljanje in postati odgovornejši potrošniki.

Gre za skupno nalogo vseh: mednarodnih organizacij, javnih organov, proizvajalcev, trgovcev na drobno, potrošnikov in ljudi, ki poučujejo otroke, in javnosti (Trajnostna prihodnost, 2008, str. 5 in 28).

2.2 ONESNAŽENOST OKOLJA

Modna industrija vsako leto v ozračje izpusti okoli pet milijard ton ogljikovega dioksida in porabi 215.000 milijard litrov vode. Naša oblačila so tako eden največjih onesnaževalcev na svetu (Bjørn-Hansen, 2023, str. 49).

Barvanje in obdelava tekstila naj bi povzročila približno 20 % svetovne onesnaženosti čistih voda. Pri proizvodnji tekstila se porabi veliko vode, zanjo pa so potrebna tudi obsežna zemljišča za pridelavo bombaža in drugih vlaken. Ocenjuje se, da je svetovna tekstilna in oblačilna industrija v letu 2015 porabila 49 milijard kubičnih metrov vode, medtem ko je celotno gospodarstvo EU v letu 2017 porabilo 266 milijard kubičnih metrov.

Za proizvodnjo samo ene bombažne majice naj bi potrebovali kar 2.700 litrov sladke vode, kar je enako količini, ki jo ena oseba popije v približno dveh letih in pol. 35 % vse mikroplastike, ki se izloči v okolje, je posledica pranja sintetičnih tkanin, s katerim vsako leto v morje odplaknemo tudi približno 0,5 milijona ton mikrovlaken. Z enim samim pranjem oblačil iz poliestra lahko pralni stroj izloči 700.000 mikroplastičnih vlaken, ki končajo v prehranjevalni verigi (Evropski parlament, 2022).

2.3 PROBLEM OBLAČIL

Razlog, da oblačila hitreje kot v preteklosti postanejo sprana, raztrgana ali spremenijo obliko, je v slabi kakovosti materialov oblačil iz trgovin s hitro modo. Teh je tudi v Sloveniji vedno več, kar potrjujejo številke količin uvoženih oblačil (Društvo Ekologi brez meja, 2019).

Po podatkih Evropskega parlamenta se je v zadnjih desetletjih količina kupljenih oblačil na osebo v Evropski uniji povečala za 40 %. To je omogočil predvsem padec cen oblačil, hkrati pa se je tudi skrajšala njihova življenjska doba. Posledica tega je vedno več tekstilnih odpadkov. V povprečju vsak Evropejec letno kupi 26 kg oblačil, zavrže pa okoli 11 kg. V Sloveniji je torej letno zavrženih 17.000 ton oblačil in drugih izdelkov. Tekstilna in oblačilna industrija je skupaj s prometom, z živilsko industrijo in z bivanjem ena največjih onesnaževalcev.

Ima velik vpliv na rabo tal, onesnaževanje vode in emisije toplogrednih plinov (GZS, 2023). Ocenjuje se, da modna industrija ustvari 10 % svetovnih emisij ogljika – več kot mednarodni letalski in pomorski promet skupaj. Spremenil se je tudi način, kako ljudje ravnaajo z neželenimi oblačili, saj jih pogosteje vržejo stran kot pa podarijo. Rabljena oblačila je sicer mogoče izvoziti izven EU, a se jih večina (87 %) zažge ali odvrže na odlagališčih. Skupaj se manj kot 1 % oblačil reciklira v nova oblačila, delno zaradi neustrezne tehnologije (Evropski parlament, 2022).

2.3.1 MODNA INDUSTRIJA IN HITRA MODA

Modna industrija je ena od treh najbolj onesnažujočih panog na svetu, hitra moda pa jo je preoblikovala v enega od glavnih dejavnikov velikih industrijskih emisij toplogrednih plinov in uničujočega vpliva na okolje.

Hitra moda je poslovni model, ki spodbuja hitro proizvodnjo neverjetno poceni oblačil, ki sledijo najnovejšim modnim trendom. Številni veliki trgovci hitre mode lahko v le nekaj tednih spravijo idejo oblikovalca na police trgovine. Hiter vzpon in uspeh tovrstnih blagovnih znamk pri prodajanju poceni trendovskih oblačil množicam je privedel do velikih sprememb v vedenju potrošnikov. Spodbuja izdelavo oblačil slabše kakovosti. Kakovost in trajnost oblačil, ki ustrezajo trenutnemu trendu v modi, nista pomembni, saj bo trend še pred koncem sezone izpuhtel in oblačila ne bodo več interesantna. Največja težava pri tem pa je, da na odlagališčih klavrno končajo ogromne količine oblačil. Leta 2014 je bilo v ZDA zavrženih 10,5 milijonov ton oblačil. O resničnem obsegu te težave priča tudi to, da je le približno 15 do 20 % zavrženih oblačil podarjenih dobrodelnim trgovinam, saj je količina oblačil, ki jih prejmejo, že tako občutno previsoka (Extraordinary, 2019).

Panoga, za katero je značilna masovna proizvodnja poceni oblačil, v zadnjih letih redno dosega rast, kot je mogoče razbrati iz poročil Svetovne trgovinske organizacije (WTO). A ker se stroški proizvodnje povečujejo, breme rasti nosijo ljudje in okolje (Gradišar, 2016).

2.3.2 MATERIALI OBLAČIL

Med materiali, ki se uporabljajo za izdelavo oblačil, imajo najdaljšo tradicijo naravna vlakna. Dobimo jih v naravi, tako v rastlinskem kot v živalskem svetu. Konec petdesetih in v začetku šestdesetih let pa so se pojavila nova sintetična vlakna s popolnoma drugačnimi lastnostmi. Glede na izvor torej ločimo naravna in umetna (sintetična) vlakna. Najbolj priljubljena tkanina na svetu je bombaž. Največ ga pridelajo v Indiji. Je rastlina, ki za rast potrebuje veliko količino vode. To še posebej pride do izraza v puščavskih območjih, kjer je manj oziroma skoraj nič dežja. Čeprav je samo 2,4 % kmetijskih zemljišč na svetu zasajenih z bombažem, porabi le-ta skoraj 10 % skupne količine vseh kmetijskih kemikalij in 25 % pesticidov. Vedno pogosteje se bombaž meša z drugimi sestavinami (npr. z elastanom, lanom, s poliestrom), da pridobi dodatne lastnosti – elastičnost, manj gubanja ... Zaradi velike potrošnje po vsem svetu pridelovalci bombaža pretirano uporabljajo pesticide, umetna sredstva, da bi dosegli hitrejšo rast. Takšna pridelava onesnažuje zemljo, okolje, negativno vpliva na zdravje delavcev ter nas, ki takšno oblačilo oblečemo – alergije, hormonske motnje ... 49 % vseh umetnih vlaken predstavlja poliester, ki je umetno vlakno, izdelano iz premoga, vode, nafte in olj. Letno proizvedejo 63 milijonov ton poliestra. Ta se največ uporablja prav v tekstilni industriji in zaseda najvišje mesto med sintetičnimi vlakni (Jogaline, 2023).

2.4 OZAVEŠČENOST LJUDI O PROBLEMU OBLAČIL

2.4.1 EKOLOGI BREZ MEJA – OBLEKA NAREDI ČLOVEKA

Ekologi brez meja so mnenjski voditelji, ki svoje delo usmerjajo v preprečevanje nastajanja odpadkov. Ljudi naj bi ozaveščali o problemih, ki jih za naš planet povzročajo odpadki. Raziskava oziroma projekt *Obleka naredi človeka* je med pomembnejšimi v Sloveniji na področju oblačil kot odpadkov. S projektom si *Ekologi brez meja* prizadevajo pridobiti čim natančnejše podatke o stanju na področju oblačil v Sloveniji ter jih nadalje predstaviti odločevalcem, z njimi vzpostaviti dialog in jih spodbuditi k razmisleku o sprejemanju ustreznih ukrepov.

»Razlog, da oblačila hitreje kot v preteklosti postanejo sprana, raztrgana ali spremenijo obliko, je v slabi kakovosti materialov oblačil iz trgovin s hitro modo. Teh je tudi v Sloveniji vedno več, kar potrjujejo številke količin uvoženih oblačil.«

Njihov cilj je tudi, da bi potrošniki postali bolj ozaveščeni o problematiki odpadnega tekstila z vidika prekomerne potrošnje z namenom, da bi začeli spreminjati svoje navade (npr. premišljeno kupovanje oblačil ...).

Želijo si tudi krepitve zavezništva med akterji, ki so že danes aktivni pri spodbujanju k trajnostnemu ravnanju z oblačili (Društvo Ekologi brez meja, 2019).

3 METODE

3.1 ANKETA

V programu 1KA smo sestavili anketo z osemnajstimi vprašanji (anketa v prilogi). Preko elektronske pošte smo za sodelovanje prosili starše naših učencev od prvega do devetega razreda (skupaj 434 otrok). Odzvalo se jih je le 169, to je 38,9 %. Nimamo pa podatka, koliko staršev ima na šoli več otrok in koliko otrok živi v ločenih družinah, ko sta lahko odgovarjala oba starša. Zbrane podatke smo analizirali in odgovore predstavili v grafih.

3.2 INTERVJU

Obiskali smo zadrugo Dobrote, PE tekstilni center Dravograd, in opravili intervju z direktorjem Juretom Strahom.

Odgovoril nam je na vprašanja:

Koliko (kakšno količino) odpadnega tekstila (na dan oziroma mesečno) dobite v predelovanje?

Kakšen delež tega predelate?

Za katere namene oziroma komu trenutno oddajate največ dobljenega tekstila? Pristane največji delež tega, kar dobite, v industrijskih krpah, največ morda dobijo dobrodelne organizacije?

V kaj predelujete odpadni tekstil?

Kako pogosto praznite zelene zabojnike za tekstil?

Je tekstila, ki pride k vam v predelavo, vedno več?

3.3 PROBLEM OBLAČIL NA NAŠI ŠOLI

V novembru smo na vidno mesto v avli šole postavili škatlo, kamor shranjujemo pozabljena oblačila, ki iščejo svoje lastnike. Na dan mesečnih govorilnih ur v popoldanskem času smo ta oblačila razstavili, da bi jih starši lažje pregledali oz. prepoznali. Vsak mesec od novembra do marca smo opravili popis oblačil in po popoldanskih govorilnih urah preverili, za koliko se je kupček zmanjšal. Hkrati smo iskali rešitve, kam z oblačili, ki jih nihče ne pogreša.

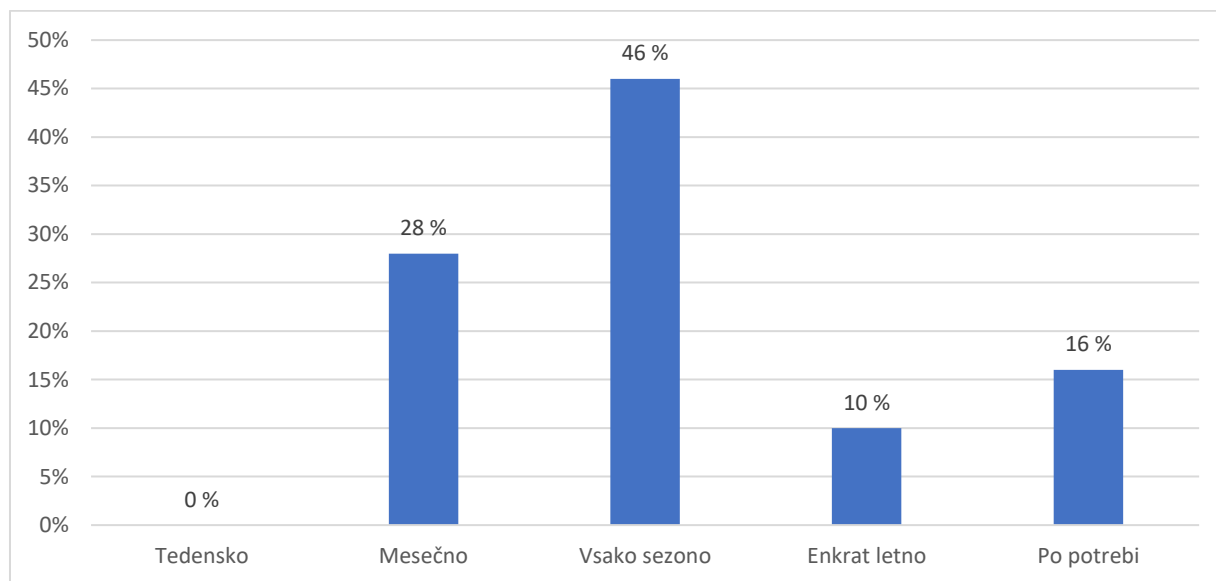

Slika 1: Razstavljena pozabljena oblačila na šoli (Foto: M. Janko).

4 REZULTATI

Na anketo je odgovorilo 169 staršev učencev od prvega do devetega razreda, torej 38,9 % staršev naših učencev.

1 Kako pogosto kupujete oblačila?

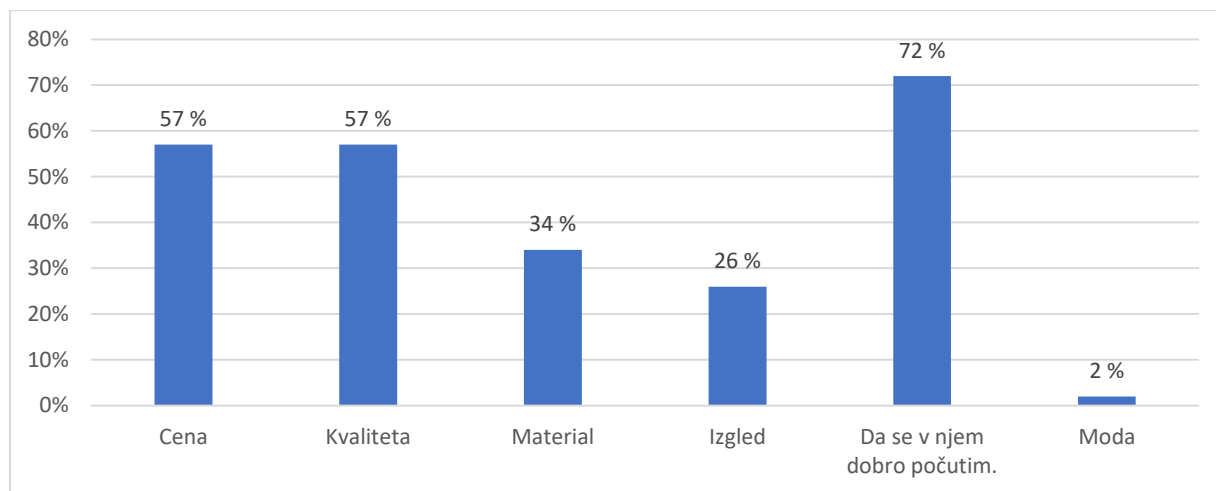

Graf 1: Pogostost kupovanja oblačil.

Grafi so pokazali, da skoraj polovica anketiranih (46 %) oblačila kupuje vsako sezono. Da ima predvsem hitra moda precejšen vpliv na pogostost kupovanja oblačil, nam potrjujejo podatki za mesečno kupovanje oblačil (28 %). Manjši odstotek anketiranih pa oblačila kupuje po potrebi (16 %) in enkrat letno (10 %).

2 Kaj vam je pri nakupu oblačila najpomembnejše?

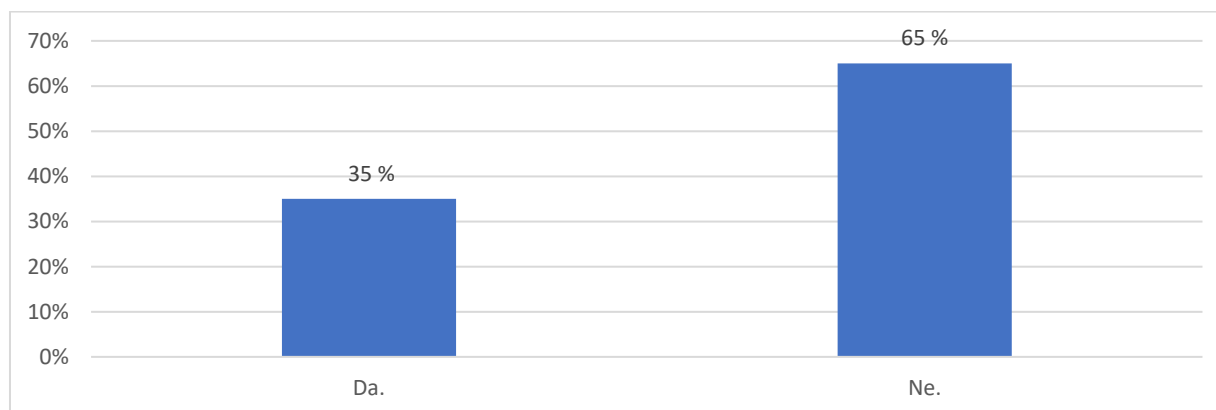
Anketirancem je bilo zastavljeno vprašanje o merilih, ki naj bi jih kupljena oblačila dosegala. Lahko so izbrali največ tri lastnosti, ki so jim pri nakupu najpomembnejše.

Graf 2: Pomembni dejavniki, ki vplivajo na nakup oblačil.

Odgovori so pokazali, da je anketirancem najpomembnejše dobro počutje v oblačilih (72 %). Kvaliteta in cena oblačila sta zasedli drugo mesto (57 %), material (34 %) in izgled (26 %) sta bila po odgovoru anketirancev še manj pomembna, moda (2 %) pa je na zadnjem mestu.

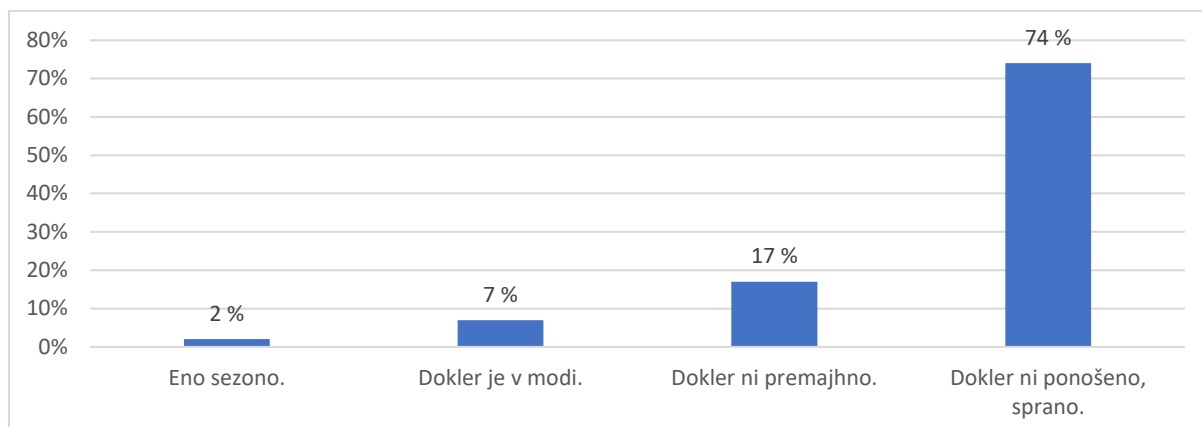
3 Ali kupujete več kot potrebujete?

Graf 3: Kupovanje (ne)potrebnih oblačil.

65 % anketiranih ne kupuje več oblačil, kot jih potrebujejo.

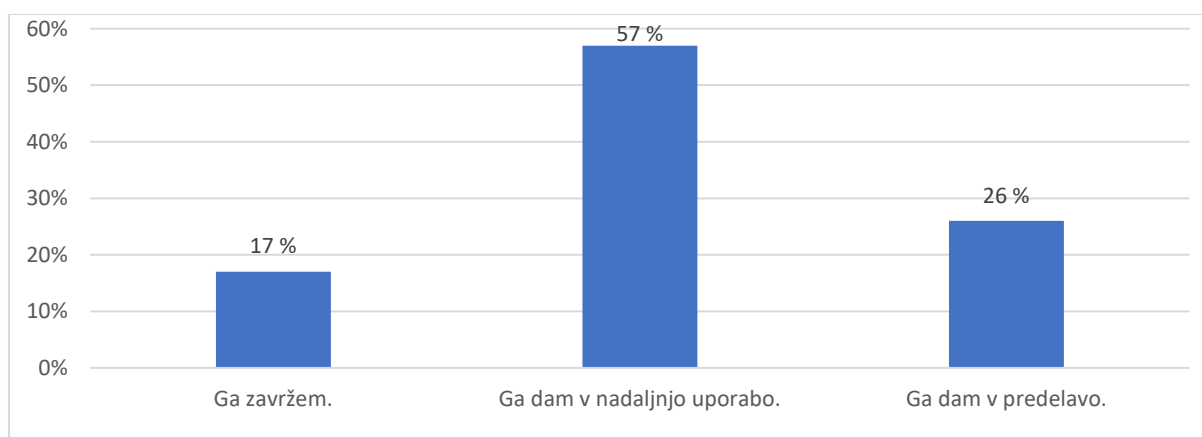
4 Kako dolgo nosite oblačilo?

Graf 4: Uporabnost oblačila.

Ugotovili smo, da večina anketiranih oblačila nosi tako dolgo, dokler niso ponošena oziroma sprana (74 %) in 17 %, dokler niso premajhna. Zanimiv pa nam je podatek, da zgolj 7 % anketiranih, oblačil, ki so iz mode, ne nosi več glede na zmeraj pogostejše oblačenje po trendih, ki jih narekuje svet (hitra moda).

5 Ali oblačilo zavržete kot odpad ali ga posredujete v nadaljnjo uporabo oz. predelavo?

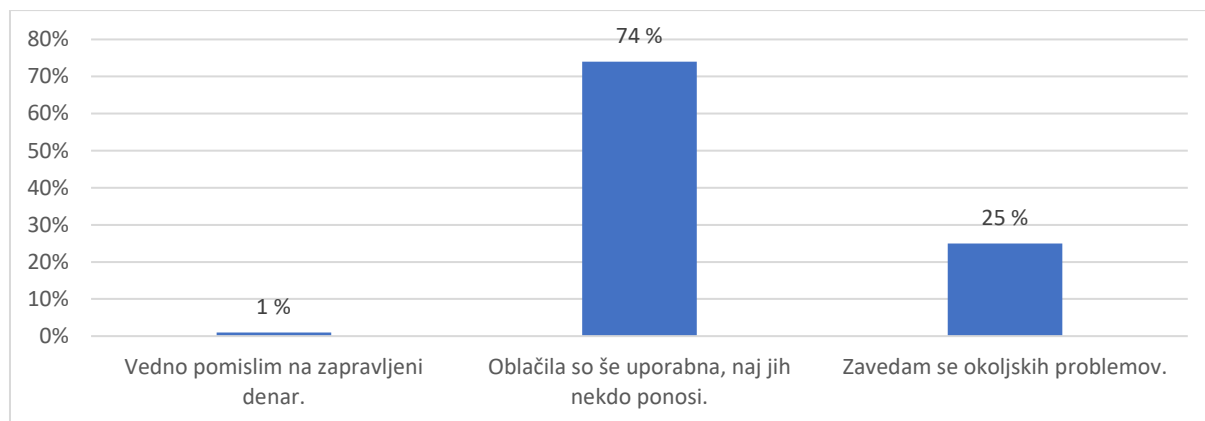

Graf 5: Ravnanje z oblačili.

Odgovori so pokazali, da več kot polovica (57 %) anketiranih oblačila, ki so še uporabna, posreduje v nadaljnjo uporabo, in 26 % v predelavo, 17 % pa jih oblačila zavrže. Podatek je ovrgel naša pričakovanja.

6 Čemu oblačila posredujete v nadaljnjo uporabo?

96 anketiranih, ki so na prejšnje vprašanje odgovorili, da oblačila dajo v nadaljnjo uporabo, so odgovarjali še na naslednje podvprašanje.

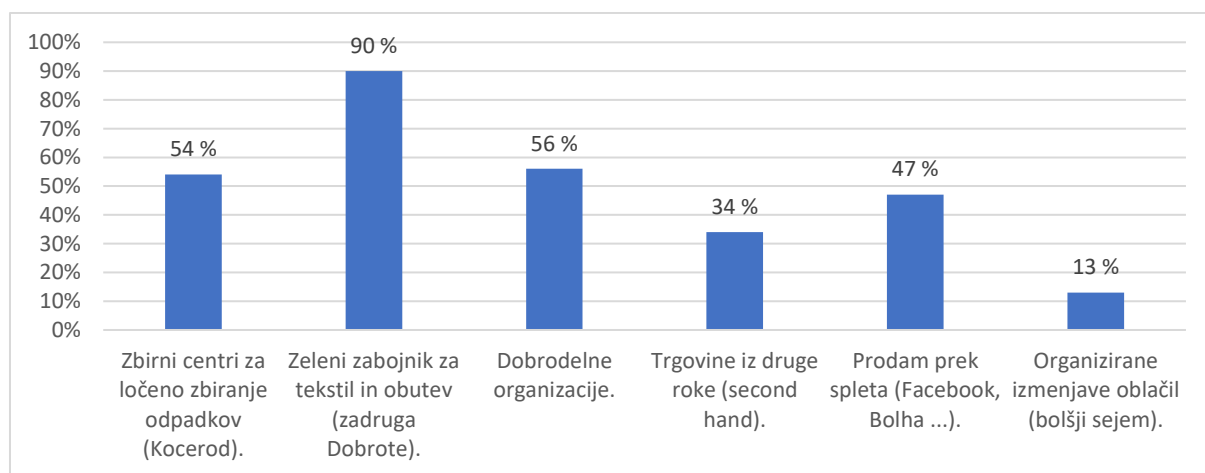

Graf 6: Razlogi za posredovanje oblačil v nadaljnjo uporabo.

Ugotovili smo, da 74 % anketiranih, ki oblačila posredujejo v nadaljnjo uporabo, to stori, ker so oblačila še uporabna. Četrtna teh anketiranih (25 %) pa, ker se zaveda okoljskih problemov, ki jih oblačila puščajo na našem planetu in na nas, ljudeh.

7 Katere možnosti oddaje (odsluženih) oblačil poznate?

Pri izpolnjevanju je bilo možnih več odgovorov.

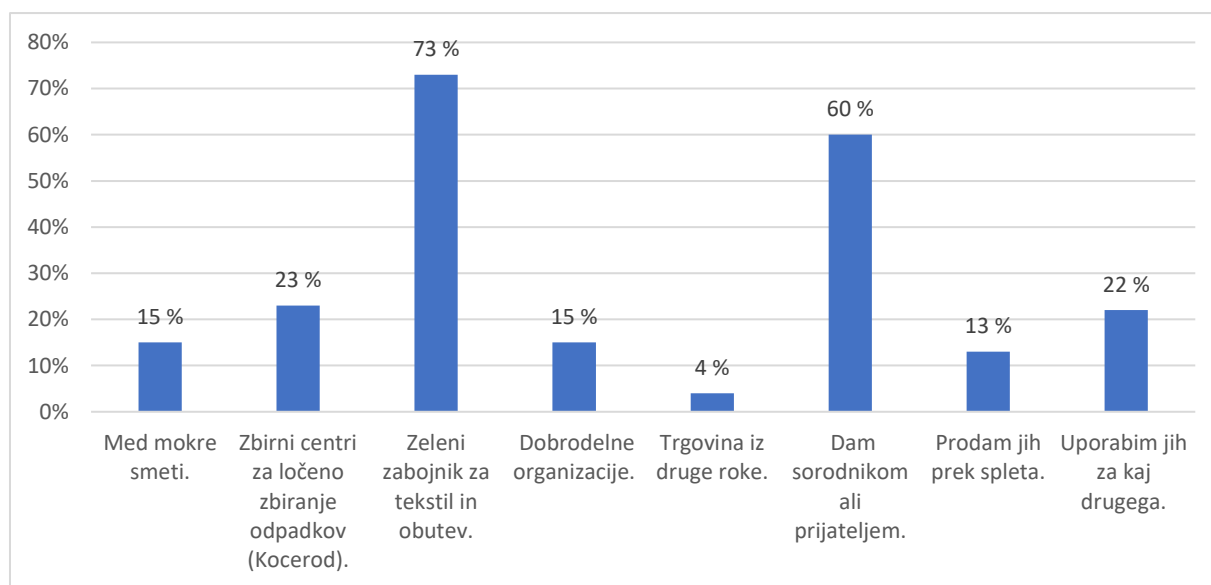

Graf 7: Možnosti oddaje (odsluženih) oblačil.

Nad rezultatom ankete, da zabojnike za tekstil in obutev anketirani poznajo najboljše (kar 90 %), nismo bili presenečeni, ker lahko v našem kraju na več lokacijah najdemo zabojnike, kamor je možno oddati oblačila. Tudi dobrodelne organizacije so (sodeč po rezultatih ankete) zelo dobro poznane (56 %). Zbirni centri za ločeno zbiranje odpadkov in prodaja oblačil prek spleta sta naslednji dve možnosti oddaje oblačil, ki ju ljudje najbolj poznajo. 54 % anketirancev kot možnost oddaje oblačil pozna zbirne centre za ločeno zbiranje odpadkov, 47 % prodajo prek spleta in 34 % trgovine iz druge roke, samo 13 % organizirane izmenjave oblačil.

8 Kam oz. komu date (odslužena) oblačila?

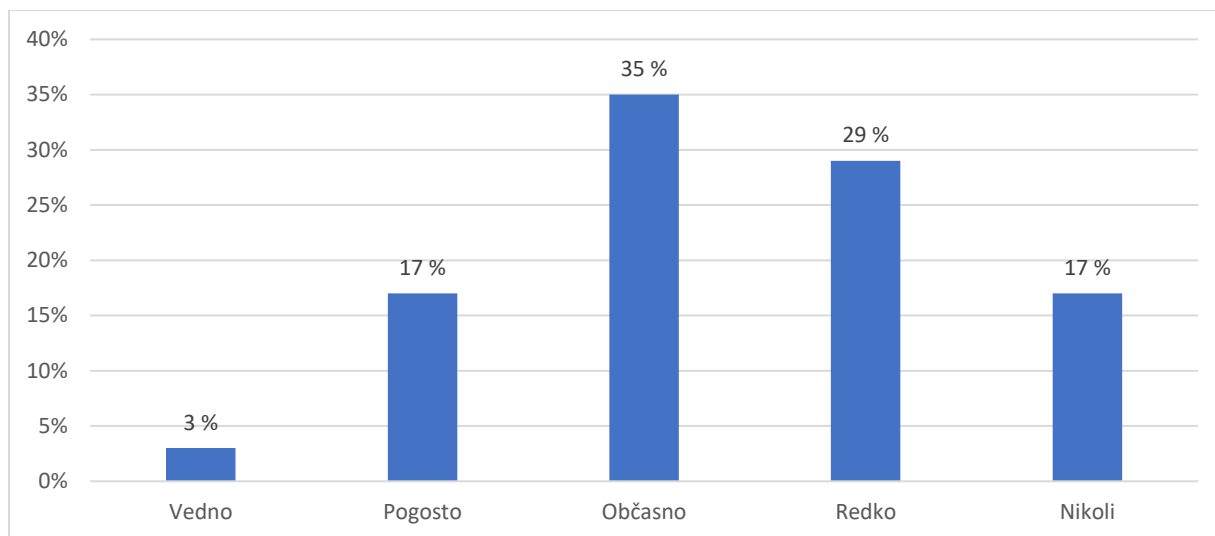
Verjamemo, da se ljudje poslužujejo različnih možnosti oddaje oblačil, zato je bilo možno izbrati več odgovorov.

Graf 8: Oddaja odsluženih oblačil.

Že iz prejšnjega grafa je razvidno, da največ anketiranih najboljše pozna zeleni zabojnik za tekstil in obutev. Zato je tudi odgovor, da se največ (73 %) anketiranih poslužuje oddaje oblačil vanj (glede na prejšnji odgovor), pričakovan. 60 % anketiranih je odgovorilo, da oblačila posredujejo prijateljem in sorodnikom. Najmanjkrat izbrani odgovor (4 %) je, da anketirani odslužena oblačila oddajo v trgovine iz druge roke.

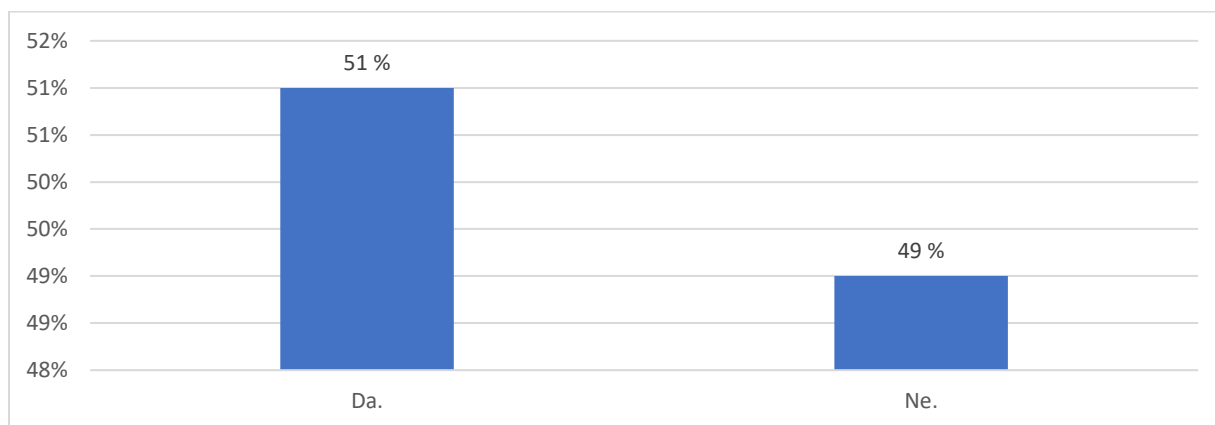
9 Kako pogosto sami doma ponovno uporabite ali reciklirate odslužena oblačila?

Graf 9: Ponovna uporaba/reciklaža oblačil doma.

3 % anketiranih redno doma sami ponovno uporabijo odsluženi tekstil. 35 % vseh anketiranih je na vprašanje odgovorilo z občasno, 29 % anketiranih z redko, 17 % pogosto in prav tako 17 % nikoli.

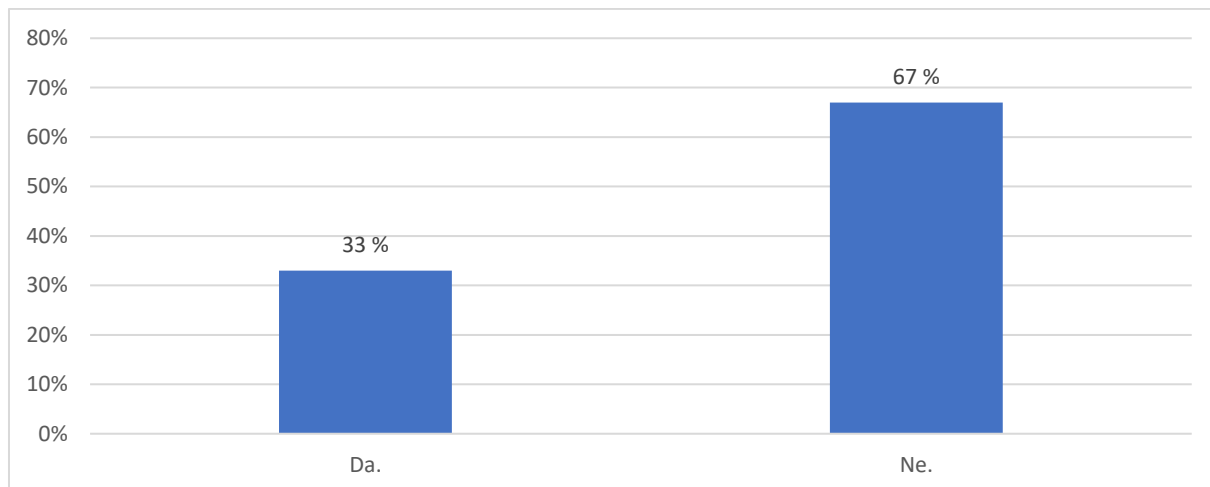
10 Ali ste to včasih počeli, ko so bile cene oblačil višje (predvsem otroška oblačila)?

Graf 10: Reciklaža oblačil pred rastjo cen.

Iz grafa je razvidno, da je samo nekaj več kot polovica anketirancev (51 %) oblačila doma prej reciklirala, saj so bile cene oblačil včasih višje v razmerju z mesečnimi osebnimi dohodki, nekatera oblačila so bila povprečnemu kupcu nedostopna.

11 Ali kupujete rabljena oblačila ali predelan tekstil (splet, trgovine iz druge roke, predelovalnice tekstila)?

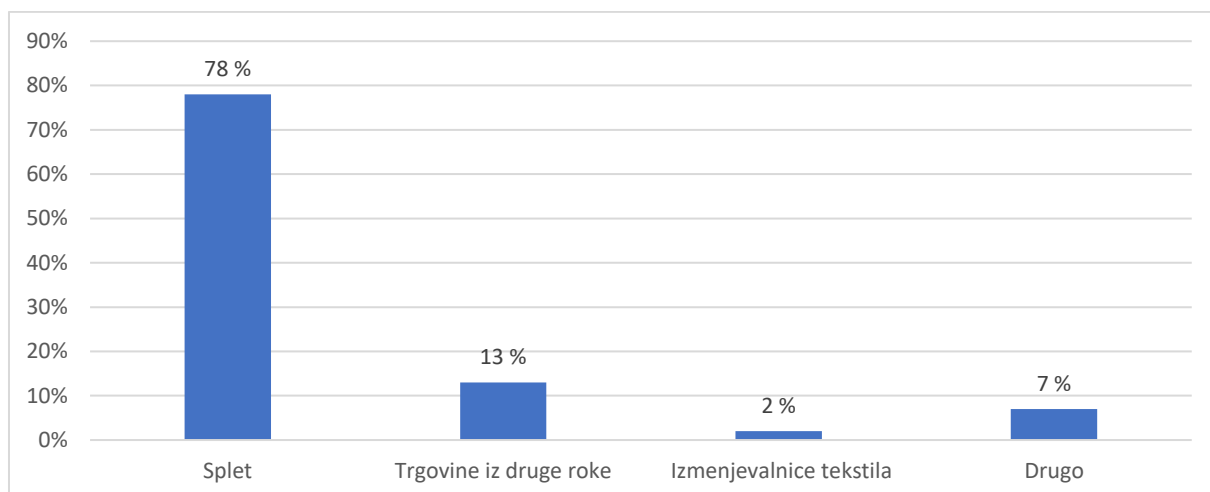

Graf 11: Kupovanje rabljenih oblačil.

Ugotovili smo, da je približno tretjina (33 %) anketiranih na vprašanje odgovorila pritrdilno.

12 Kje kupujete oblačila iz druge roke?

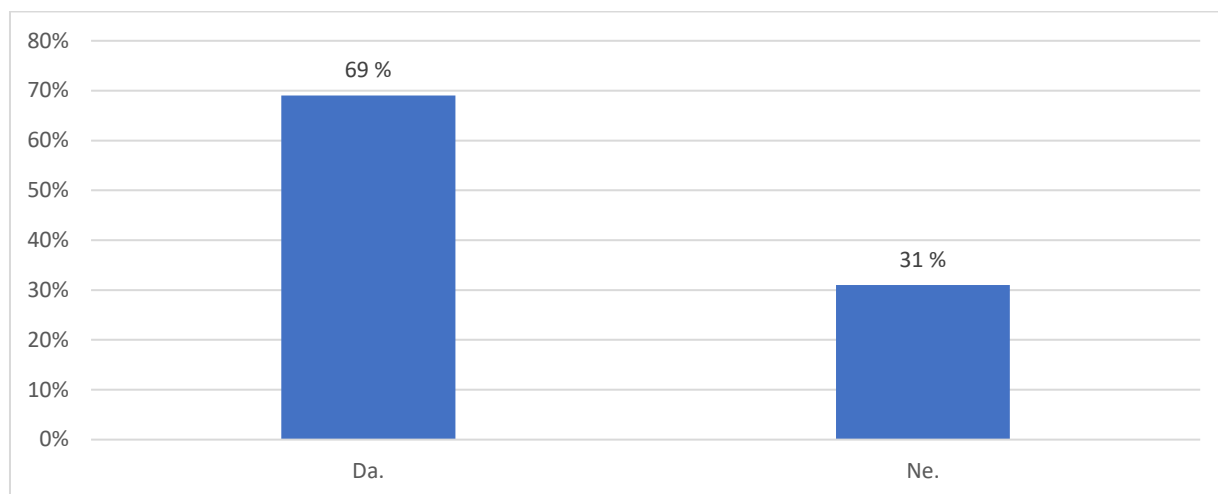
Če so anketiranci na prejšnje vprašanje odgovorili pritrdilno, takih je bilo 56, so odgovarjali tudi na naslednje podvprašanje.

Graf 12: Načini nakupa rabljenih oblačil.

78 % teh anketiranih je odgovorilo, da se poslužujejo nakupa rabljenih oblačil preko spleta. Presenečeni pa smo bili nad odgovorom, da se nakupov rabljenih oblačil v trgovinah iz druge roke poslužuje 13 % kupcev rabljenega tekstila, saj je večina trgovin zelo oddaljenih.

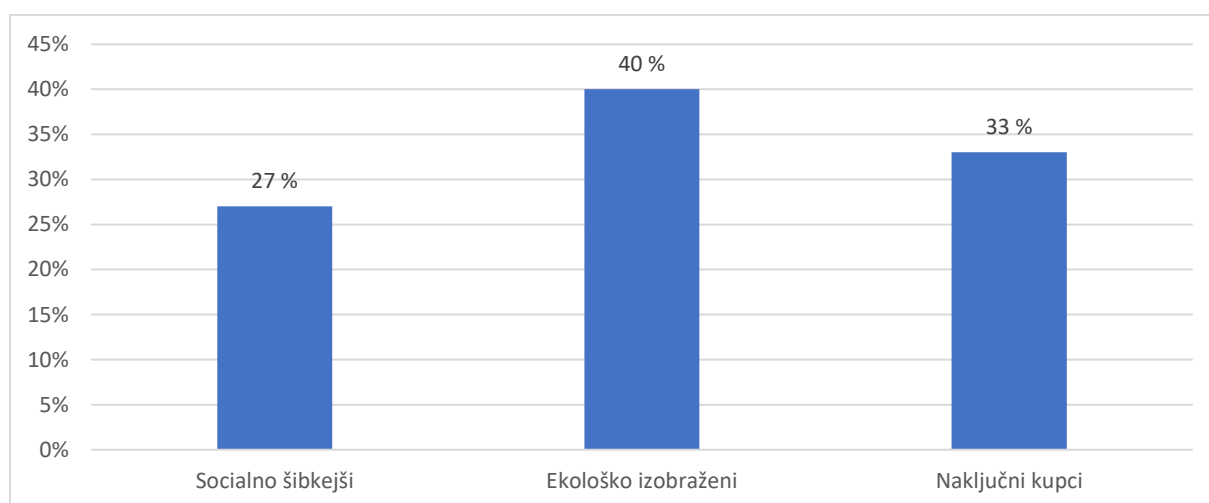
13 Bi kupovali v trgovini iz druge roke, če bi jo imeli na Koroškem?

Graf 13: Nakupovanje v trgovini iz druge roke, če bi jo imeli na Koroškem.

Na vprašanje je 69 % anketirancev odgovorilo pritrdilno. Možen razlog, da anketirani ne kupujejo rabljenih oblačil, je oddaljenost najbližjih trgovin iz druge roke in neosveščenost krajanov o obstoju teh trgovin.

14 Kdo se po vašem mnenju poslužuje trgovin iz druge roke?

Graf 14: Ljudje, ki se poslužujejo oblačil iz druge roke.

Odgovori so pokazali, da večina ljudi meni, da se trgovin iz druge roke poslužujejo ekološko izobraženi (40 %), najmanj socialno šibkejši (27 %), odgovor naključni kupci pa je izbralo 33 % anketiranih.

15 Ali pri nakupovanju pomislite, kam gredo odslužena oblačila in da množična potrošnja na dolgi rok predstavlja ekološki problem?

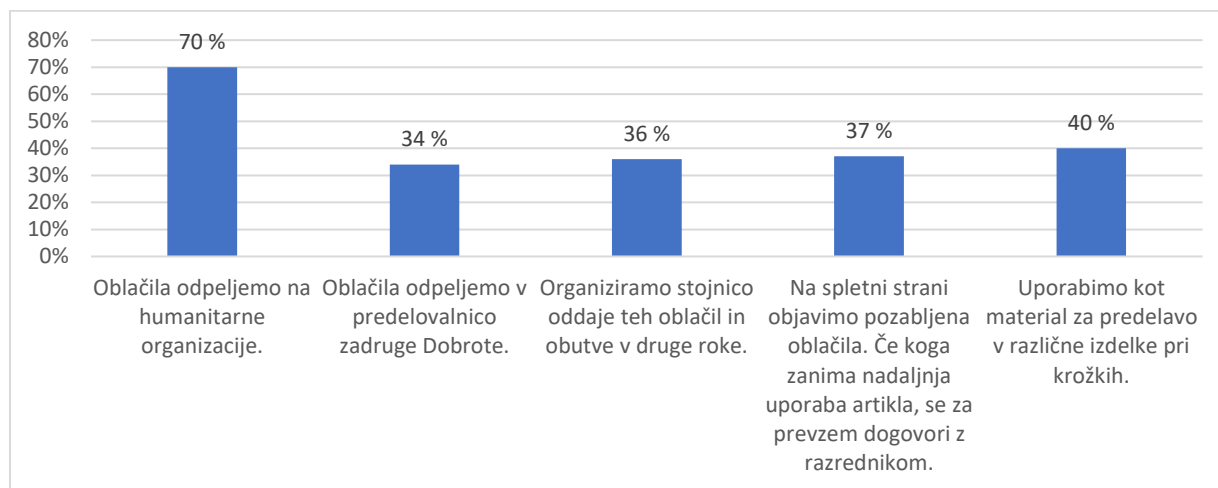

Graf 15: Zavedanje, da oblačila na dolgi rok predstavljajo ekološki problem.

Predvidevali smo, da bo večina vprašanih na to vprašanje odgovorila nikalno, anketa pa je predvidevanje ovrgla s 65 %. Odstotek (35 %) nam pove, da se še vedno veliko anketiranih ne zaveda problema, ki ga oblačila povzročajo okolju.

16 Na šoli obstaja problem pozabljenih oblačil in obutve, katere kljub objavi in obvestilom staršem, naj ta oblačila in obutev pregledajo in odnesejo, kar je njihovo, ostanejo zavržena. Kaj se vam zdi sprejemljivo?

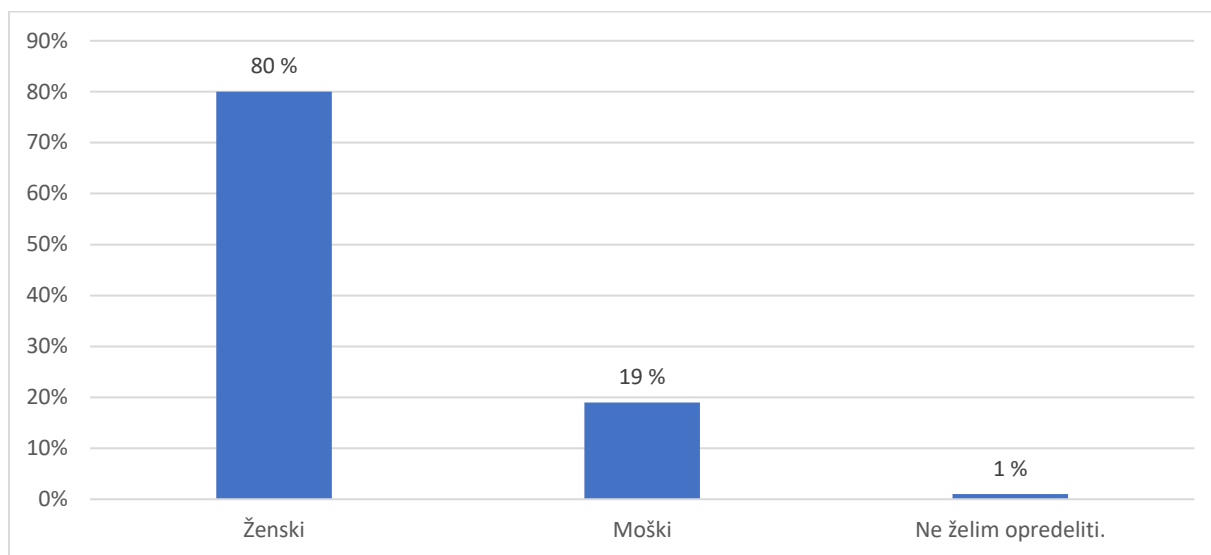
Anketo smo oblikovali tako, da so starši imeli več možnih odgovorov.

Graf 16: Pozabljena oblačila na šoli.

Sodeč po anketi, jim je najsprejemljivejša možnost (70 %) oddaja oblačil za humanitarne organizacije. Druga najsprejemljivejša opcija (40 %) je uporaba oblačil pri različnih krožkih. Ostale opcije so dobile vsaka približno eno tretjino glasov.

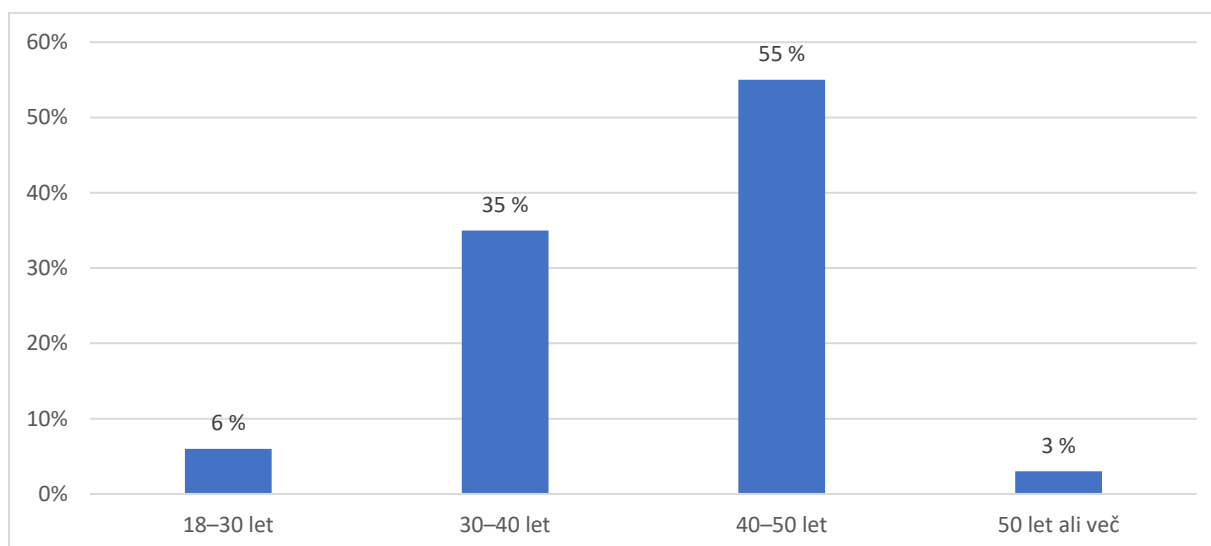
17 Spol

Graf 17: Spol.

Večina anketiranih je bila žensk, morda z razlogom, ker so oblačila tema, pri katerih je več govora pri ženskah kot pri moških.

18 Starost

Graf 18: Starost.

Največ anketirancev je bilo v tretji starostni skupini, torej od štiridesetega do petdesetega leta.

POVZETEK INTERVJUJA

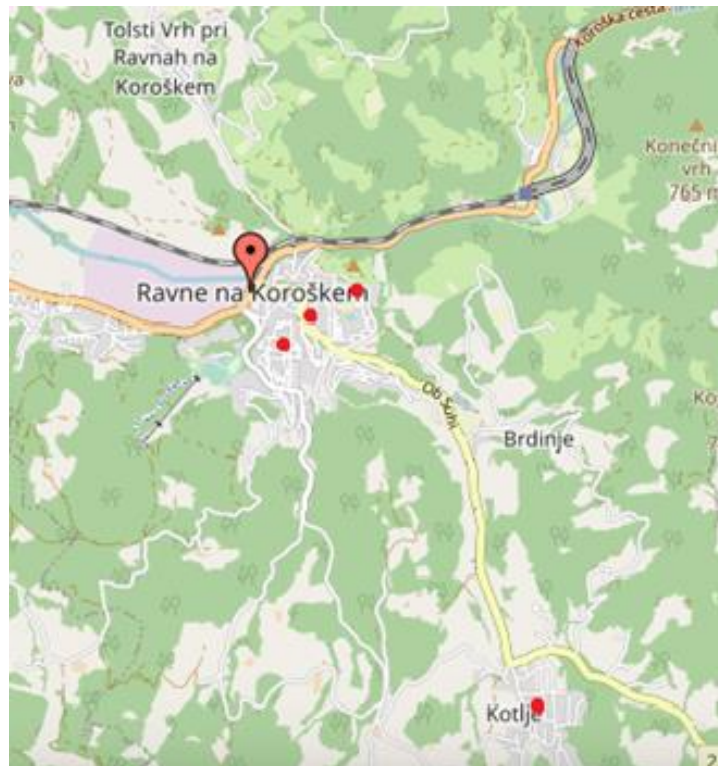
Poleg ankete smo v okviru raziskovalne naloge 27. februarja 2023 obiskali zadrugo Dobrote, PE tekstilni center Dravograd, ki ima svoj zbirni center na naslovu Meža 134 v Dravogradu. To je podjetje, ki se ukvarja z zbiranjem in predelovanjem odsluženi oblačil in tekstila. Na naša vprašanja je odgovoril predsednik g. Jure Strah.

„Organizacijska oblika naše gospodarske družbe je zadruga, ki je neprofitna. Poleg tega da se ukvarjamo z zbiranjem in predelavo tekstila, se trudimo z zaposlovanjem iz ranljivih ciljnih skupin. Naša zadruga se primarno ukvarja z zbiranjem tekstila. Tega zberemo povprečno 1,5 tone na dan, krat dvajset delovnih dni v mesecu. S tem, da je 95 % takega, ki pride za nas v poštev, 5 % pa je materiala in stvari, ki ne sodijo v zabojnike, ta se zavržejo. Uporabna oblačila in tekstil kasneje delno sortiramo in iz njega delamo razne izdelke. Naš primarni produkt so industrijske krpe in pa seveda z našim tekstilom zalagamo trgovine iz druge roke. Vse, kar k nam pride, bo še enkrat nekje uporabljeno. Zbrana oblačila gredo potem v trgovine iz druge roke v Afriki in Aziji. Naše trgovine iz druge roke imajo bistveno nižjo kvaliteto in nižjecenovne znamke oblačil kot bolj severne. So pa primerljive z avstrijskimi na jugu, vendar boljše od hrvaških, z izjemo Zagreba. Ne glede na to, da so oblačila lahko zelo lepo ohranjena ali celo nova, če znamka ni znana v Evropi, tega pri nas ne bo na žalost nihče več nosil. Po osrednji Sloveniji imamo postavljenih več kot sto zelenih zabojnikov za zbiranje tekstila. Na Ravnah na Koroškem so te lokacije na Čečovju, Javorniku, v gramoznici in Kotljah. Praznimo pa jih enkrat do dvakrat tedensko in po potrebi. Opažamo, da je oblačil iz leta v leto več.“

Slika 2: Zabojujnik za tekstil in obutev (Foto: M. Janko).

Na zemljevidu smo označili lokacije zelenih zabojujnikov za tekstil in obutev v naši občini.

Slika 3: Zemljevid zabojujnikov v naši okolici in primer zabojujnika (Foto: B. Miler).
(<https://www.zemljevidslovenije.com/ravne-na-koroskem%E2%80%8E>, 2015)

PROBLEM OBLAČIL NA NAŠI ŠOLI

Popis oblačil:

Tip oblačila	NOVEMBER (število kosov oblačil)	DECEMBER (število kosov oblačil)	JANUAR (število kosov oblačil)	FEBRUAR (število kosov oblačil)	MAREC (število kosov oblačil)
Zgornji deli	27	21	21	22	27
Spodnji deli	5	1	1	2	5
Drugo (copati, kape, pari rokavic)	9	4	5	5	8

Tabela 1: Popis pozabljenih oblačil na naši šoli po mesecih.

Novembra smo ob prvem popisu našeli 41 kosov pozabljenih oblačil, decembra 26, januarja 27, februarja 29 in marca 40 kosov. Z novembra na december je viden velik upad kosov. Nekaj neuporabnih kosov smo izločili. Večina oblačil je dobro ohranjenih, pri nekaterih smo našli manjše poškodbe ali da so kosi popackani, umazani. Na osnovi rezultatov vidimo, da število kosov narašča.

Naš cilj je bil najti način, da se ta oblačila čim koristneje porabijo naprej. Ideje so bile: oddaja humanitarnim organizacijam, oddaja v zelene zabojnike za tekstil Zadruga dobrote, uporaba kot material pri raznih krožkih, organiziramo izmenjavo oblačil iz druge roke, objavimo kose na spletni strani šole in tako najdemo lastnike za uporabo iz druge roke. O najboljši možnosti smo preko ankete vprašali tudi starše, ki so se večinsko najbolj strinjali z oddajo humanitarnim organizacijam.

Oblačila, ki so uporabna, kar za večino velja, bomo po dogovoru oddali OŠ Juričevega Drejkca, šoli s prilagojenim programom, neuporabne lahko uporabimo za izdelke pri pouku. Nekaj tekstila že uporabljamo ali se bo porabilo pri lutkovnem krožku za izdelavo lutk. Pri pouku gospodinjstva izdelujejo eko vrečke. Imamo tudi načrt, da bi izdelali pletene bombažne podloge, kuhinjske predpasnike in makrameje, volnena oblačila lahko sparno in niti

uporabimo za učenje pletenja. Dva para obutve smo oddali v zabojnik za tekstil zadruge Dobrote.

Slika 4: Lutke iz odsluženih oblačil (Foto: A. Rožen).

Slika 5: Eko vrečke iz odsluženega tekstila (Foto: A. Rožen).

Slika 6: Makrame, ki so ga pred leti na šoli izdelali iz odsluženega tekstila (Foto: A. Rožen).

5 DISKUSIJA

Predvidevali smo, da se večina ljudi ne zaveda problema, ki ga oblačila povzročajo za okolje, a se je izkazalo, da smo se motili. Glede na vpliv hitre mode na ljudi po svetu smo pričakovali drugačne rezultate. Zdi se nam, da mladi, naši vrstniki in predvsem ljudje, ki radi sledijo modi, v tem ne vidijo problema. Veseli nas, da naši starši, ki so bili raziskovalni vzorec, razmišljajo drugače. Graf številka 15 je pokazal, da se 65 % anketirancev zaveda problema, iz grafa 4 pa je razvidno, da največ anketiranih oblačila nosi, dokler niso sprana ali ponošena (74 %). Na ozaveščenost kaže tudi rezultat, da 65 % anketiranih ne kupuje več oblačil, kot jih potrebujejo (graf št. 3). Ugotovili smo, da se večina anketiranih zaveda problema, ki ga oblačila predstavljajo za okolje. Hipotezo št. 1 smo ovrgli.

Največ anketiranih (46 %) oblačila kupuje vsako sezono. Sklepali smo, da bodo odgovori takšni, saj v današnjem času le redki kupujejo oblačila po potrebi, kar je dokazal odgovor 'po potrebi' s 16 %. Trgovine s hitro modo nas večkrat zavedejo v nepremišljeni nakup oziroma nakup nepotrebnih stvari, zato smo nad rezultatom, da je samo 2 % pri nakupu najpomembnejša moda, bili zelo presenečeni. Pričakovali smo večji odstotek za nakupovanje po modi. Glede na rezultate je pri nakupovanju ljudem najpomembnejše, da se v oblačilih dobro počutijo, tako je odgovorilo 72 % anketiranih. Iz odgovorov predvidevamo, da so oblačila slabše kakovosti.

Odpadkov na Zemlji je zmeraj več. Modna industrija se je v zadnjih dvajsetih letih zelo povečala in pripomogla k še slabšemu odnosu do našega planeta. Menili smo, da je v naših omarah zmeraj več neuporabljenih oblačil, ki zavzemajo prostor, mi pa si želimo novih in ta pristanejo na odpadu. Iz grafa 5 je razvidno, da samo 12 % anketiranih oblačila zavrže, vsi ostali pa jih dajo v ponovno uporabo ali predelavo. Tudi hipotezo št. 2, da ljudje večino odslužena oblačila zavržejo, smo ovrgli.

Zanimalo nas je, kam oz. komu ljudje oddajo odslužena oblačila, če jih ne zavržejo (graf 8). Predvidevali smo, da v ponovno uporabo ljudje v večini podarijo oblačila naprej sorodnikom oz. prijateljem, hipoteza št. 3 je bila pravilna. Izkazalo se je, da kar 60 % anketiranih oblačila podari sorodnikom ali prijateljem, še pogosteje (73 %) oblačila oddajo v zelene zabojnike za tekstil in obutev (možnih je bilo več odgovorov).

Vprašali smo tudi, zakaj oblačila posredujejo v nadaljnjo uporabo (graf 6). Večinsko mnenje (74 %) je bilo, da so oblačila še uporabna in primerna za nošenje. Sami smo se takoj poistovetili z odgovorom, ker se tudi v naših družinah v večini poslužujemo te opcije oddaje oblačil.

67 % anketiranih ne kupuje rabljenega tekstila. Tisti, ki pa ga, večinoma (78 %, graf 12) kupujejo preko spleta, kar je tudi najhitreje in priročno. V našem kraju, natančneje v Dobji vasi, so v začetku februarja odprli prvo trgovino Žak'l s stvarmi iz druge roke (predvsem tekstilom). Samo 34 % anketiranih pozna trgovine iz druge roke (graf 7), zato je tudi pričakovan odgovor, da se je le 13 % anketiranih že poslužilo tovrstne trgovine (graf 12). 69 % anketiranih (graf 13) bi kupovalo v trgovini iz druge roke, če bi jo imeli na Koroškem. Zanimivo bi bilo čez čas raziskati, kako se bo v kraju obnesla trgovina z izdelki iz druge roke.

Menimo, da bi se ljudje morali zavedati, da z nakupom v trgovini z rabljenim tekstilom ogromno pripomorejo k okolju. Po mnenju anketiranih so obiskovalci v teh trgovinah ekološko izobraženi (graf 14) in ne socialno šibkejši, kot bi kdo morda pomislil.

Ker ljudje še vedno premalo pozornosti posvečamo odpadkom in ohranjanju čistega planeta, bi morali prebivalce bolj ozavešiti o možnostih oddaje odsluženih oblačil, saj se je izkazalo, da nekaterih možnosti ljudje skoraj sploh ne poznajo. Večina anketiranih (90 %) pozna možnost oddaje oblačil v zelene zabojnike za tekstil in obutev in jo koristijo (graf 7 in 8).

V anketi smo izpostavili problem pozabljenih oblačil na naši šoli in starše povprašali, kaj se jim zdi sprejemljivo, da naredimo z oblačili, ki kljub objavi in obvestilom staršem, naj pregledajo in odnesejo, kar je njihovega, stvari ne najdejo lastnikov. Večina (70 %) jih je za oddajo humanitarnim organizacijam, ostale možnosti, kot so predelovalnica zadruga Dobrote, organizirana stojnica za oddajo v nadaljnjo uporabo – izmenjevalnica, da na spletni strani objavimo pozabljena oblačila, da oblačila uporabimo kot material pri krožkih, so dobile po dobro tretjino glasov (graf 16). Hipotezo št. 5 smo potrdili.

Zadrugo Dobrote, PE Tekstilni center Dravograd, smo obiskali z namenom, da izvemo več o količinah tekstila, ki ga prejmejo, in najbolj, kaj z njim naredijo. Njihov center za zbiranje oblačil je bil ena od možnosti, kam s pozabljenimi oblačili na šoli, zato smo želeli preveriti, ali je to prava odločitev. Izvedeli smo, da se največji delež dobljenega tekstila (od tega bombaža) predela v industrijske krpe, nekaj oblačil pošljejo v trgovine iz druge roke v Afriko in Azijo. Oblačila, ki jih prejmejo, so boljše kvalitete kot oblačila v južnih državah in slabše kot v severnih državah. Zbrani tekstilni izdelki v predelovalnici naraščajo, za kar smo odgovorni mi. Menimo, da je problem prevelikega števila oblačil, ki jih imamo doma, zaradi cenovne ugodnosti in hitre izdelave.

Glavni cilj naloge je bil najti rešitev, kam s pozabljenimi oblačili na naši šoli. Da bi ta prišla nazaj v roke lastnika, smo o tem obvestili naše učence in njihove starše. Ne glede na objave in

postavljeno tržnico s pozabljenimi oziroma izgubljenimi oblačili število kosov še narašča. Hipotezo št. 4 smo potrdili. Na koncu se jih je nabralo 40.

Oblačila v škatli s pozabljenimi oblačili so pogosto premetana, kar pomeni, da učenci iščejo izgubljene kose, ampak glede na to, da je število vedno večje namesto manjše, jih kot kaže, ne najdejo. Z razredne stopnje smo dobili informacijo, da so nekaj pozabljenih kosov njihovi učenci vzeli za svoje in jih nosijo. Nimamo pa preverjenega podatka, kaj se v tekočem mesecu dogaja s kosi oblačil, ki se na novo pojavijo in katere so učenci odnesli. Imamo pa prešteto, da je po popoldanskih govorilnih urah število kosov ostalo enako. Opazili smo, da pri popisu niso ves čas ista oblačila.

Naš cilj je bil najti način, da se ta oblačila čim koristneje porabijo naprej. Ideje so bile: oddaja humanitarnim organizacijam, oddaja v zelene zabojnike za tekstil zadruga Dobrote, uporaba kot material pri raznih krožkih, organiziramo izmenjavo oblačil iz druge roke, objavimo kose na spletni strani šole in tako najdemo lastnike za uporabo iz druge roke. O najboljši možnosti smo preko ankete vprašali tudi starše. Naleteli pa smo na težavo, čeprav so oblačila na prvi pogled izgledala ohranjena, se je pri nekaterih našla manjša poškodba ali so bila popackana. Za oddajo humanitarnim organizacijam morajo biti oblačila dobro ohranjena. V zelene zabojnike ne sodijo umazana in strgana oblačila.

Glas o našem projektu je prišel na pravi naslov in oblačila, ki so uporabna, kar je bila večina kosov (35), bomo po dogovoru oddali OŠ Juričevega Drejčka, kjer jih bodo nekateri njihovi učenci z veseljem uporabili. Neuporabna se lahko uporabijo za ustvarjanje pri pouku. Nekaj tekstila so uporabili pri lutkovnem krožku za izdelavo lutk. Pri pouku gospodinjstva izdelujejo eko vrečke. Imamo pa še načrt, da bi izdelali pletene bombažne podloge, kuhinjske predpasnike, makrameje in razparane niti volnenih izdelkov bi uporabili za učenje pletenja. Na razredni stopnji imajo učiteljice veliko idej. Dva para obutve smo oddali v zabojnik za tekstil in obutev zadruga Dobrote. Morda je dobrodošla pobuda za kasneje, da bi organizirali izmenjevalnico rabljenega tekstila, na kateri bi ponudili pozabljena oblačila, ki se naberejo v šoli.

Večino hipotez smo ovrgli, predvidevamo pa, da bi rezultati bili drugačni, če bi anketirali mlajšo populacijo. Svet narekuje modo in predvsem mladi ji v večini sledijo. Ugotovili smo, da očitno le nimamo tako slabih navad, kot smo mislili, kar je spodbudno. Drži, da naša raziskava ni bila obširna in tudi, da je anketo rešila manj kot polovica staršev. Namenoma smo zajeli starše naših učencev, ki so tudi konkretno povezani s pozabljenimi oblačili. S tem smo želeli začeti z reševanjem našega problema, ki se nam je zastavil. Zato tudi ne moremo posploševati rezultatov, ampak moramo iskati rešitve v svojem okolju in v naših prostorih.

6 ZAKLJUČEK

Naša končna misel je, da vse le ni tako črno in da se očitno nekateri ljudje že zavedajo, da oblačila predstavljajo problem, ki ga lahko rešimo, če stopimo skupaj in se potrudimo za manj odpadkov in boljšo trajnostno prihodnost.

To, kar lahko za lepšo in bolj zeleno prihodnost naredimo, je, da spremenimo potrošniški način razmišljanja in postanemo odgovorni do našega planeta. Prav zato je naš namen to sporočilo širiti.

Ugotovili smo, da se anketirani v večini zavedajo problema oblačil za okolje.

Preko ankete smo izvedeli, da velika večina anketiranih še uporabnih oblačil ne zavrže, temveč jih poda naprej v nadaljnjo uporabo.

Z intervjujem smo razjasnili, kam gredo oblačila, ki pridejo v zadrugo Dobrote. Večino predelajo v industrijske krpe, del tega, kar ostane, gre v trgovine iz druge roke v Sloveniji, ostalo pa v trgovine iz druge roke v drugih državah.

V okviru raziskovalne naloge smo na šoli postavili stojnico s pozabljenimi oblačili in ugotovili, da število teh iz meseca v mesec narašča. Oblačila ne najdejo lastnika.

Odgovorili smo na glavno vprašanje, kam z oblačili na šoli. Lepo ohranjena bodo uporabljali učenci sosednje šole, iz poškodovanih ali slabših bomo pri lutkovnem krožku oblikovali lutke, izdelali bomo eko vrečke in druge izdelke, ki jih bomo ponudili na različnih tržnicah.

Možnosti nadaljnjih raziskav je še veliko. Zanima nas, ali se s podobnimi problemi pozabljenih oblačil srečujejo tudi na sosednjih šolah v našem kraju in naši regiji ter kako oni rešujejo ta problem. Prav tako bi bilo zanimivo anketo ponoviti na večjem naključnem vzorcu, kjer bi zajeli širšo starostno skupino in dodali več kriterijev (izobrazba, finančni položaj, število članov v družini).

7 POVZETEK

Povod za raziskovalno nalogo so bila pozabljena oblačila na naši šoli ter vprašanje, kam z njimi. To nas je pripeljalo do širšega pogleda na oblačila, naš odnos do njih ter vpliv slednjih na okolje. V teoretičnem delu smo se dotaknili trajnosti in pomena trajnostnega razvoja za prihodnost. Pozornost smo namenili predvsem proizvodnji oblačil kot problemu za okolje, problemu oblačil kot odpadka in vedno večji modni industriji. Raziskovali smo možnosti, kaj lahko za lepšo in bolj zeleno prihodnost naredimo mi. Glavno je to, da spremenimo potrošniški način razmišljanja in postanemo odgovornejši do našega planeta. Prav zato je naš cilj to sporočilo širiti.

V empiričnem delu raziskovalne naloge smo najprej izvedli anketo. Na vzorcu staršev naših učencev smo želeli raziskati nakupovalne navade, ali oblačila, ki jih ne nosijo več, zavržejo ali dajo v nadaljnjo uporabo in kam. Zanimalo nas je, ali razmišljajo oz. se zavedajo, da množična potrošnja oblačil dolgoročno slabo vpliva na okolje. Na šoli obstaja problem pozabljenih oblačil in želimo zanje najti rešitev, zato smo v anketi želeli izvedeti, kateri načini nadaljnje uporabe teh oblačil se staršem zdijo sprejemljivi.

Eden od možnih načinov oddaje rabljenega tekstila, ki je bila tudi ena od možnosti, kam s pozabljenimi oblačili, ki so se nabrala na naši šoli, so zeleni zabojniki za tekstil zadruga Dobrote. Zanimalo nas je, kam gre ta tekstil in kaj naredijo z njim, zato smo obiskali tekstilni center v Dravogradu in opravili intervju z njihovim direktorjem.

Naša glavna naloga je bila najti rešitev, kam s pozabljenimi oblačili na šoli. Na vidnem mestu v avli smo postavili škatlo s pozabljenimi oblačili in oblačila vsak mesec v času popoldanskih govorilnih ur razstavili. Mesečno smo beležili, koliko oblačil se je nabralo in ali je po govorilnih urah bilo na stojnici manj oblačil. Oblačila, ki niso več uporabna, smo ločili.

Prišli smo do naslednjih rezultatov in sklepov. Več kot pol anketiranih se zaveda oz. razmišlja, da množična potrošnja oblačil dolgoročno slabo vpliva na okolje. Večina anketiranih nosi oblačila, dokler niso sprana ali ponošena. Prav tako je spodbuden rezultat, da večino oblačil, ki so še uporabna, dajo v nadaljnjo uporabo ali predelavo. Pokazalo se je, da sta najpogostejši izbiri zeleni zabojnik za tekstil in obutev ali oddaja oblačil sorodnikom in prijateljem.

V intervjuju z direktorjem zadruga Dobrote smo izvedeli, da tekstil, ki ga zbirajo v zelenih zabojnikih, predelajo v razne izdelke, predvsem industrijske krpe, in z uporabnim tekstilom zalagajo trgovine iz druge roke predvsem v Afriki in Aziji.

Ugotovili smo, da se količina pozabljenih oblačil veča. Uporabne kose oblačil, ki so ostala na šoli, bomo po dogovoru z OŠ Juričevega Drejčka oddali njim, neuporabne pa uporabili pri lutkovnem krožku za izdelavo lutk, eko vrečk. Obstajajo še ideje, kako predvsem na razredni stopnji porabiti odsluženi tekstil pri pouku.

Rezultati so proti našim pričakovanjem glede navad in ozaveščenosti anketiranih spodbudni. Odgovornost, kaj s pozabljenimi oblačili, še vedno ostaja. Rešitev za oblačila na naši šoli smo našli. Na začetku poti naše raziskave smo predvidevali ene rešitve, na koncu so se našle nove, boljše. Ideje so stekle in jih bomo še nadgrajevali.

8 ZAHVALA

Posebna zahvala mentorici Barbari Miler, ki naju je po korakih vodila pri nastajanju raziskovalne naloge. Hvala za pomoč, usmerjanje, spodbude, potrpežljivost in vse strokovne nasvete.

Iskrena hvala učiteljici Vanji Benko za jezikovni pregled.

Hvala Urši Strnad, univ. dipl. prev., za prevod povzetka v angleščino.

Hvala vsem sodelujočim anketirancem, da smo lahko raziskovali.

Hvala direktorju zadruga Dobrote Juretu Strahu, da nam je bil pripravljen odgovoriti na zastavljena vprašanja.

Hvala najinim staršem, ki so naju pri delu od začetka do konca podpirali.

9 PRILOGE

ANKETA

1. Kako pogosto kupujete oblačila?

- ☐ Tedensko
- ☐ Mesečno
- ☐ Vsako sezono
- ☐ Enkrat na leto
- ☐ Po potrebi

2. Kaj vam je pri nakupu oblačila najpomembneje? (več možnih odgovorov)

- ☐ Cena
- ☐ Kvaliteta
- ☐ Material
- ☐ Izgled
- ☐ Da se v njem dobro počutim.
- ☐ Moda

3. Ali kupujete več kot potrebujete?

DA. NE.

4. Koliko dolgo nosite oblačilo?

- ☐ Eno sezono.
- ☐ Dokler je v modi.
- ☐ Dokler ni premajhno.
- ☐ Dokler ni uničeno (strgano, popackano).

5. Ali oblačilo zavržete kot odpad ali ga posredujete v nadaljnjo uporabo oz. predelavo?

- ☐ Ga zavržem.
- ☐ Ga dam v predelavo.
- ☐ Ga dam v nadaljnjo uporabo.

6. Čemu oblačila posredujete v nadaljnjo uporabo (prejšnji odgovor). Zakaj?

- ☐ Škoda denarja za zapravljena oblačila.
- ☐ Oblačila so še uporabna, naj jih nekdo ponosi.
- ☐ Zavedam se okoljskega problema.
- ☐ Drugo:

7. Katere možnosti oddaje (odsluženih) oblačil poznate? (več možnih odgovorov)

☐ Zbirni centri za ločeno zbiranje odpadkov (Kocerod).	☐ Trgovine iz druge roke (second hand).
☐ Zeleni zabojnik za tekstil in obutev (zadruga Dobrote).	☐ Prodam prek spleta (Facebook, Bolha ...).
☐ Dobrodelne organizacije.	☐ Organizirane izmenjave oblačil (bolšji sejem).
	☐ Drugo:

8. Kam oz. komu date (odslužena) oblačila? (več možnih odgovorov)

☐ Med mokre smeti.	☐ Trgovina iz druge roke.
☐ Zbirni centri za ločeno zbiranje odpadkov (Kocerod).	☐ Dam sorodnikom ali prijateljem.
☐ Zeleni zabojnik za tekstil in obutev.	☐ Prodam jih prek spleta.
☐ Dobrodelne organizacije.	☐ Uporabim jih za kaj drugega.
	☐ Drugo:

9. Kako pogosto sami doma ponovno uporabite/reciklirate odslužena oblačila?

☐ Vedno	☐ Občasno	☐ Nikoli
☐ Pogosto	☐ Redko	

10. Ali ste to včasih počeli, ko so bile cene oblačil višje (predvsem otroška oblačila)?

DA. NE.

11. Ali kupujete rabljena oblačila ali predelan tekstil (splet, trgovine iz druge roke, izmenjevalnice ...)?

DA. NE.

12. Kje kupujete oblačila iz druge roke?

☐ Splet	☐ Izmenjevalnice tekstila
☐ Trgovine iz druge roke	☐ Drugo:

13. Bi kupovali v trgovini iz druge roke, če bi jo imeli na Koroškem?

DA. NE.

14. Kdo se po vašem mnenju poslužuje trgovin iz druge roke?

- ☐ Socialno šibkejši ☐ Ekološko izobraženi ☐ Naključni kupci

15. Ali pri nakupovanju pomislite, kam gredo odslužena oblačila in da množična potrošnja na dolgi rok predstavlja ekološki problem?

DA. NE.

16. Na šoli obstaja problem pozabljenih oblačil in obutve, katere kljub objavi in obvestilom staršem, naj ta oblačila in obutev pregledajo in odnesejo, kar je njihovo, ostanejo. Kaj se vam zdi sprejemljivo? (več možnih odgovorov)

- ☐ Oblačila odpeljemo na humanitarne organizacije.
- ☐ Oblačila odpeljemo v predelovalnico zadruga Dobrote.
- ☐ Organiziramo stojnico oddaje teh oblačil in obutve v druge roke.
- ☐ Na spletni strani objavimo pozabljena oblačila. Če koga zanima nadaljnja uporaba artikla, se za prevzem dogovori z razrednikom.
- ☐ Uporabimo kot material za predelavo v različne izdelke pri krožkih.

17. Prosimo, označite spol.

- ☐ Ženski ☐ Moški ☐ Ne želim se opredeliti.

18. Prosimo, označite starost.

- ☐ 18–30 let ☐ 40–50 let
- ☐ 30–40 let ☐ 50 let ali več

10 VIRI IN LITERATURA

Elektronski viri

1. Andragoški center Slovenije. 2022. *Znamenja trajnosti: pojem trajnost* [online]. [citirano 9. jan. 2023; 16.45]. Dostopno na spletnem naslovu:
<https://znamenjatrajnosti.si/trajnost/definicija-pomen>.
2. Ekologi brez meja. 2019. *Obleka naredi človeka: Za okolju in ljudem prijazno modo* [online]. [citirano 9. jan. 2023; 17.20]. Dostopno na spletnem naslovu:
<https://ebm.si/obleka-naredi-cloveka>.
3. Extraordinary. 2021. *Vpliv hitre mode na okolje* [online]. [citirano 15. jan. 2023; 17.50]. Dostopno tudi na spletnem naslovu: <https://extraordinary.si/vpliv-hitre-mode-na-okolje/>.
4. GRADIŠAR, Andreja. 2016. *Ceno poceni oblačil plačajo izkoriščani delavci, okolje in naše zdravje: Umazana nova oblačila* [online]. [Datum zadnjega popraviljanja 17. januar 2016; 07:33], [citirano 15. jan. 2023; 17.30]. Dostopno na spletnem naslovu:
<https://www.rtv slo.si/slovenija/ceno-poceni-oblacil-placajo-izkoriscani-delavci-okolje-in-nase-zdravje/383511>.
5. Gospodarska zbornica Slovenije. 2022. *Trajnost je v trendu* [online]. [citirano 9. jan. 2023; 17.25]. Dostopno na spletnem naslovu:
https://etzo.gzs.si/Portals/313/Etzo22_TrajnostJeVTrendu_low.pdf
6. Joga line. 2023. *Tekstilna vlakna in materiali - Kakšna oblačila nosimo?* [online]. [citirano 16. jan. 2023; 17.40]. Dostopno na spletnem naslovu:
<https://www.jogaline.si/materiali>.
7. Evropski parlament. 2020. *Učinek tekstilne proizvodnje in odpadkov na okolje (infografika)* [online]. [Datum zadnjega popraviljanja 25. april 2022; 15:23], [citirano 25. jan. 2023; 17.35]. Dostopno na spletnem naslovu:
<https://www.europarl.europa.eu/news/sl/headlines/society/20201208STO93327/ucinek-tekstilne-proizvodnje-in-odpadkov-na-okolje-infografika>.

8. SIQ. 2022. *Trajnostni razvoj* [online]. [citirano 9. jan. 2023; 17.15]. Dostopno na spletnem naslovu: https://www.siq.si/nase-dejavnosti/certificiranje-organizacij/predstavitev/trajnostni_razvoj/.
9. *Zemljevid Ravne na Koroškem z okolico* [online]. [1. mar. 2023; 18:30]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.zemljevidslovenije.com/ravne-na-koroskem%E2%80%8E>.

Tiskani viri

1. Odpadki: izobraževanje in obveščanje državljanov. 2003. Ljubljana: Umanotera Slovenska fundacija za trajnostni razvoj. ISBN 961-6450-09-3.
2. Trajnostna prihodnost v naših rokah. 2008. Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti. ISBN 978-92-79-07286-4.
3. BJØRN HANSEN, Søren. 2023. Oblačila in podnebne spremembe. V: *Science illustrated*. Ljubljana: Media partner agencija d.o.o.

Ustni vir

1. STRAH, Jure [ustni vir]. Dravograd, 27. 2. 2023.